

Motion till riksdagen

1989/90:So462

av Ulla Tillander m.fl (c)

Urvalsfrågor i sjukvården

Den medicinska forskningens snabba utveckling ställer samhället och individen inför etiska och ekonomiska problem bl.a. när det gäller frågan om att ge det ökande antalet äldre en fullvärdig omsorg.

Dessa problem har delvis uppmärksammats i debatten och behovet av en mera ingående analys har kommit till uttryck genom att etiska nämnder inrättats i olika forskningssammanhang. Statens medicinsk-etiska råd är ett annat exempel på hur de etiska problemen tränger sig på.

Bland de många frågor som har aktualiserats och kräver en allsidig bearbetning innan beslut fattas vill jag särskilt peka på frågan om huruvida ett urval av personer för en viss vård är etiskt försvarbart och om så är fallet efter vilka principer ett urval kan göras. Frågan är alltså dels om samhället över huvud bör försätta sig i sådana situationer där urvalsbeslut behöver göras, dels – om så blir fallet – efter vilka principer prioriteringar skall göras, om vård och behandling inte räcker till alla behövande.

Situationer där ett urval sker finns t.ex. vid transplantationer av hjärtan, av njurar och av andra organ.

Efter vilka principer skall ett urval ske om det nu måste ske? Det är betydligt lättare att ange principer, etiskt motbjudande, efter vilka ett urval inte bör ske. Här följer några exempel.

- Viss ekonomisk styrka: de som har mest pengar får bäst vård eller viss vård över huvud taget.
- Viss sjukdom: de som har en för tillfället medicinskt intressant sjukdom får mest uppmärksamhet och resurser medan åkommor som tilldrar sig mindre medicinsk uppmärksamhet blir lågt prioriterade.
- Viss förpliktelse uppfylld: bara de som själva har medgivit transplantation av egna kroppsorgan får vid behov förmånen av transplantation.

Aktuella svenska undersökningar om värderingen av människovärdet visar att en klar majoritet av de tillfrågade vid urvalssituationer är beredda att gradera människors värde efter en viss värdeskala. Äldre, barnlösa, utlänningar och personer som slarvat med sin hälsa blir lågt prioriterade. Frågan är vart ett sådant synsätt kan komma att leda om samhället sätts på allt hårdare prov med nya urvalsbehov. Vad innebär i ett sådant sammanhang etiska principer om människovärde, likavärde, rättvisa etc.? Vilka slutsatser av såväl etisk som praktisk art kan dragas?

En slutsats kan man emellertid redan nu dra. Hithörande frågor behöver bli föremål för ingående etisk bearbetning. Eftersom dagens situation reser påträngande etiska frågor skulle det vara ovärdigt vårt samhälle att inte klart och medvetet formulera problemet och sedan söka ett svar präglad av de bärande värdena som vårt samhälle vill hävda.

Mot. 1989/90
So462

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen beslutar hos regeringen begära initiativ för en etisk debatt om val- och urvalsfrågor i sjukvården enligt vad som anförts i motionen.

Stockholm den 18 januari 1990

Ulla Tillander (c)

Rosa Östh (c)

Kersti Johansson (c)

Göran Engström (c)